

Beslut efter uppföljning av tillsyn, Arbråskolan, Bollnäs kommun

Beslut

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Bollnäs kommun att **senast den 31 augusti 2020** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister inom nedanstående områden.

Styrning och utveckling av verksamheten

- Se till att rektorn följer upp resultaten av utbildningen inom förskoleklassen genom att samla in lärarnas dokumenterade bedömning av elevernas kunskapsresultat samt genom att genomföra lektionsobservationer. Uppföljningen ska genomföras i relation till de nationella målen i skollagen och läroplanens kapitel 2 och 3.
- Se till att sammanställa resultaten.
- Se till att analysera vad som påverkar och orsakar ovanstående resultat.
- Se till att utifrån ovanstående analys identifiera utvecklingsområden och besluta om vilka förbättringsåtgärder som ska genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas.
- Se till att planera för genomförandet av de beslutade förbättringsåtgärderna och genomföra dessa.
- Se till att dokumentera uppföljning, analys, beslut om förbättringsåtgärder och planeringen för att genomföra dessa.

Bedömning av nyanländas kunskaper samt klassplacering för nyanlända elever

- Se till att skyndsamt genomföra kartläggning av nyanlända elevers kunskaper och med stöd av Skolverkets obligatoriska kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2.
- Se till att resultatet av ovanstående kartläggning beaktas vid placering av elever i årskurs och undervisningsgrupp samt besluta om detta inom två månader efter att eleven tagits emot i skolväsendet.

De vidtagna åtgärderna enligt ovanstående samt redovisningen av hur arbetet med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet har fortskridit senast samma dag som ovan redovisas till Skolinspektionen på adress Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm eller till skolinspektionen@skolinspektionen.se Redovisningen ska lämnas av tjänsteman på nämndens vägnar, nämndordförande, utskott eller berörd nämnd.

Ärendet

Bakgrund och utredning

Skolinspektionen genomförde under våren 2018 tillsyn av förskoleklass och grundskola vid Arbråskolan i Bollnäs kommun. Efter genomförd tillsyn konstaterade Skolinspektionen att det fanns brister i verksamheten. Myndigheten förelade därför den 14 maj 2018 Bollnäs kommun vid vite av 750 000 kronor att vidta åtgärder inom bedömningsområdena *Extra anpassningar och särskilt stöd, Trygghet studiero och åtgärder mot kränkande behandling, Förutsättningar för lärande och trygghet* samt *Styrning och utveckling av verksamheten*. Skolinspektionen begärde att huvudmannen senast den 16 november 2018 skulle redovisa till myndigheten vilka åtgärder som vidtagits med anledning av ovanstående beslut.

Skolinspektionen bedömde av den redovisning som huvudmannen skickade in samt av de uppgifter som framkom vid myndighetens besök i verksamheten att delar av bristerna avseende bedömningsområdet *Extra anpassningar och särskilt stöd* samt bristen inom bedömningsområdet *Förutsättningar för lärande och trygghet* var avhjälpna. Skolinspektionen kunde dock konstatera att det kvarstod brister inom flera bedömningsområden. Skolinspektionen förelade därför Bollnäs kommun vid vite av 750 000 kronor den 18 mars 2019 att vidta åtgärder inom bedömningsområdena *Extra anpassningar och särskilt stöd, Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling* samt *Styrning och utveckling av verksamheten*.

Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som kvarstod i uppföljningsbeslutet från den 18 mars 2019. Uppföljningen bygger på den redovisning av vidtagna åtgärder som Bollnäs kommun inkom med den 30 september 2019. Skolinspektionen har också genomfört ett uppföljningsbesök vid Arbråskolan i Bollnäs kommun den 4–7 november 2019.

I samband med uppföljningsbesöket intervjuades elever, lärare, elevhälsan, rektorn och den person som varit rektor under tiden februari 2019 fram till och med september 2019. Huvudmannen har även inkommit med kompletterande uppgifter den 18–20 november 2019, den 25 november 2019 samt den 23 december 2019.

Motivering till beslutet

Styrning och utveckling av verksamheten

Skolinspektionens bedömning

Av huvudmannens redovisning, av uppföljningsbesöket och övrigt utredningsmaterial framgår att rektorn följer upp studier och kunskapsresultaten i alla ämnen och årskurser för grundskolan. Numera identifierar rektorn utvecklingsområden utifrån analysen och förbättringsåtgärder vidtas i syfte att utveckla verksamheten. Kvalitetsarbetet dokumenteras.

Skolinspektionen bedömer dock att skolans systematiska kvalitetsarbete avseende förskoleklass fortfarande är bristfälligt. Skolinspektionen bedömer att det inte bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete och att det saknas en dokumentation som uppfyller författningarna krav. Förskoleklassens resultat följs inte upp och det saknas en analys och beslutade förbättringsåtgärder som utgår från analysen. Huvudmannen har förvisso i en skrivelse den 18 november 2019 angett några utvecklingsområden för den aktuella skolformen, men det framgår inte om dessa utvecklingsområden har utgångspunkt i någon analys eller uppföljning av förskoleklassens resultat.

Rättslig reglering

Av 4 kap. 4 § skollagen (2010:800) anges att det vid varje skolenhet ska bedrivas ett systematiskt kvalitetsarbete med att planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Enligt 4 kap. 5 § skollagen ska inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter uppfylls. Enligt 4 kap. 6 § skollagen ska det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras.

Av förarbetena till skollagen framgår att dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet bör innehålla information om resultat och måluppfyllelse, analys av förbättringsområden samt beslut om förbättringsåtgärder (prop. 2009/10:165, s. 305).

Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ska undervisningen i förskoleklass utgå från den värdegrund och det uppdrag samt de övergripande mål och riktlinjer som framgår av läroplanens del 1 och 2. I läroplanens del 3 har syftet med förskoleklassens verksamhet förtydligats. I beskrivningen av det centrala innehållet framgår bland annat hur undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utvecklas i riktning mot de kunskapskrav som senare kommer ställas i den aktuella obligatoriska skolformen. Förskoleklassens resultat ska bland annat följas upp i relation till den värdegrund, de uppdrag, de övergripande mål och riktlinjer samt de centrala innehåll avseende förskoleklassens verksamhet som uppställs i läroplanen.

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens dokumenterade systematiska kvalitetsarbete rörande grundskola. Dokumentationen visar att rektorn följer upp kunskapsresultaten och studieron för alla ämnen och årskurser. Rektorn genomför en analys och identifierar utvecklingsområden som tar sin utgångspunkt i analysen. Rektorn beslutar om förbättringsåtgärder och har en planering för hur de ska genomföras.

Skolinspektionens utredning visar dock att skolans rektor som tillträdde den 14 oktober 2019 inte känner till på vilket sätt förskoleklassens resultat följs upp. Skolinspektionens utredning visar också att dokumentationen av kvalitetsarbetet i förskoleklass är bristfälligt. Av huvudmannens redovisning "Sammanställning och analys av elevresultat klassvis och ämnesvis F-3 samt 7-9" framgår att det endast i begränsad utsträckning finns en dokumenterad uppföljning av förskoleklassens resultat. I huvudmannens redovisning finns en redogörelse för bemanning, lokaler, utmaningar, framgångsfaktorer och fokusområden. Under rubriken "Nya mål och insatser" framgår bland annat att det finns ett behov av ett fungerande schema, raster och rastaktiviteter, en fungerande vikariesituation samt att samverkan och planering med fritidshemmet fungerar. Dokumentationen innehåller ingen uppföljning av resultatet för förskoleklassen i relation till de nationella mål och riktlinjer som finns för skolformen. Vidare saknas det en analys av det som kommit fram i uppföljningen, identifierade utvecklingsområden och beslut om förbättringsåtgärder. Den rektor som tidigare varit verksam vid skolan och ansvarig för det systematiska kvalitetsarbetet avseende läsåret 2018/19 uppger i intervju att förskoleklassens kvalitetsarbete ingår i de dokument som Skolinspektionen tagit del av. Vidare uppger den tidigare rektorn att de beslutade förbättringsåtgärder som finns i den inskickade dokumentationen inte gäller specifikt för förskoleklassen, de är på ett övergripande plan och gäller för hela skolan.

Huvudmannen har inkommit med en komplettering i form av en skrivelse den 18 november 2019 som enligt huvudmannen innehåller föreslagna utvecklingsområden för förskoleklass. Av dokumentet som benämns "Analyspunkter för förskoleklass" framgår att förskoleklassen behöver utöka och utveckla användningen av språkstöd, kartlägga eleverna tidigt med hjälp av kartläggningmaterialet för läsa, skriva, räkna – en garanti för tidiga stödinsatser samt att ett årshjul för planering av undervisningen i förskoleklassen ska tas fram.

Bedömning av nyanländas kunskaper samt klassplacering av nyanlända elever

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Bollnäs kommun inte ser till att en kartläggning av nyanlända elevers kunskaper sker skyndsamt. Huvudmannen ser heller inte till att nyanlända elever får en placering i lämplig årskurs inom två månader från det att eleven blivit mottagen i skolväsendet. Det finns nyanlända elever vid Arbråskolan vars

kunskaper inte skyndsamt har blivit bedömda med stöd av Skolverkets obligatoriska kartläggningmaterial. Det leder till att det saknas tillräckliga underlag för att planera och genomföra undervisningen för nyanlända elever och rektorn kan således inte se till att resultatet av bedömningen beaktas vid beslut om placering i årskurs. Detta kan få negativa konsekvenser för eleverna som till exempel kan gå miste om undervisning i ämnen där de har möjlighet att nå kunskapskraven för godkända betyg. Vid tiden för uppföljningsbesöket finns det elever som saknar klassplacering trots att det gått mer än två månader sedan de blev mottagna i skolväsendet.

Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att två månader ska betraktas som en bortre gräns och att målet ska vara att eleverna ska bedömas så snart som möjligt.

Skolinspektionen vill också påpeka att även om en elev saknar skolbakgrund ska det genomföras en bedömning av elevens kunskaper.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 12 c § skollagen ska en nyanländ elevs kunskaper bedömas om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Enligt 3 kap. 12 d § skollagen ska en bedömning enligt 12 c § göras skyndsamt. Av 3 kap. 12 e § framgår att en nyanländ elev och en elev, vars kunskaper har bedömts enligt 12 c § ska placeras i den årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt. Rektorn ska besluta om en sådan elevs placering i årskurs så snart som möjligt och senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet. Eleven ska inom samma tid placeras i den undervisningsgrupp som eleven normalt ska tillhöra.

Av Skolverkets föreskrifter om underlag för bedömning av nyanlända elevers kunskaper (SKOLFS 2016:10) framgår att när en nyanländ elevs kunskaper bedöms enligt 3 kap. 12 c § skollagen ska Skolverkets kartläggningmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2 (diarienummer 2016:428) användas som underlag för bedömningen. Det framgår vidare att sedan den 15 april 2016 är Skolverkets kartläggningmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper obligatoriskt att använda i grundskolan.

Av förarbetena till skollagen framgår att det är viktigt att skolor redan tidigt bildar sig en uppfattning om vilka kunskaper som nyanlända elever har. En bedömning av kunskaperna redan inledningsvis är själva fundamentet för den vidare utbildningen och syftar till att de nyanlända eleverna ska kunna placeras i ett sådant sammanhang att de kan ta till sig undervisningen. Bedömningen bör vidare vara något som skolpersonalen beaktar när undervisningen för de aktuella eleverna planeras och genomförs. Vid planeringen av undervisning för eleverna måste skolan beakta vilka kunskaper varje enskild elev tidigare har utvecklat, vad eleven behöver fortsätta utveckla för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och hur undervisningen ska ge eleven möjlighet att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (prop. 2014/15:45, s. 28, 30).

Det framgår vidare av förarbetena att det är viktigt att det inte dröjer alltför lång tid innan nyanlända elever och andra elever vars kunskaper ska bedömas får en undervisning som möter deras förutsättningar och behov. Skolan bör se till att dessa elever snarast får en undervisning som utgår från deras befintliga kunskaper och ger förutsättningar att uppnå kunskapskraven. Samtidigt som det är väsentligt att bedömningen av elevens kunskaper är väl underbyggd bör detta inte få ta alltför lång tid och därmed försvåra för eleven att komma vidare i sin kunskapsutveckling. Det viktiga är att han eller hon bedöms skyndsamt och därmed tidigt ges de åtgärder som är lämpliga. Den initiala bedömningen ska också underlätta årskursplacering och/eller en placering i undervisningsgrupp och regeringen bedömer att det inte är gynnsamt för eleven om sådana placeringar dröjer mer än två månader (prop. 2014/15:45, s. 30).

Skolinspektionens utredning

Skolinspektionens utredning visar att huvudmannen inte ser till att en bedömning av nyanlända elevers kunskaper sker skyndsamt. Utredningen visar även att nyanlända elever inte får en placering i den årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet. I samband med uppföljningsbesöket framkommer det i intervjuer med lärare och elevhälsa att det tar mer än två månader innan en bedömning av nyanländas kunskaper blir genomförd. Av intervjuerna framgår vidare att en följd av detta blir att nyanlända elever inte får en placering i lämplig årskurs inom den tid som skollagen föreskriver. Lärare uppger att bedömningen av nyanländas kunskaper genomförs centralt i kommunen trots att det finns kompetens för det på skolan. I väntan på placering i lämplig årskurs vistas eleverna i förberedelseklass på heltid.

Skolinspektionen har tagit del av en förteckning över nyanlända elever vid Arbråskolan. Förteckningen innehåller uppgifter om tio elever, när eleverna blev inskrivna vid skolan, när en bedömning av aktuella elevers kunskaper genomfördes samt när eleverna placerades i lämplig årskurs. Av förteckningen framgår att sju av dessa elever inte har fått sina kunskaper bedömda eller erhållit placering i lämplig årskurs inom den tid som skollagen anger. Det har dröjt mellan tre och sju månader från att de blivit mottagna i skolväsendet innan elevernas kunskaper blivit bedömda och eleverna fått en placering i lämplig årskurs. En av eleverna saknar helt en bedömning av sina kunskaper, vilket huvudmannen bekräftat i ett yttrande som inkom till myndigheten den 23 december 2019. Huvudmannen uppger i yttrandet att eleven saknar skolbakgrund, därför fattades beslut om att inte genomföra någon bedömning av elevens kunskaper. Av yttrandet framkommer att tre elever inte omfattas av kravet på inledande bedömningar eftersom de åldersmässigt tillhör förskoleklass. Huvudmannen uppger vidare i yttrandet att en anledning till att bedömningen av nyanländas kunskaper inte blivit genomförda inom angiven tid är att den person inom kommunen som ansvarat för dessa endast arbetat en dag per vecka. Det framgår också av yttrandet att en översyn av organisationen av nyanländas lärande pågår vid Arbråskolan. Huvudmannen uppger att bedömningen av nyanlända elevers kunskaper

numera genomförs av personal vid Arbråskolan och detta medför att arbetet med att bedöma nyanlända elevers kunskaper kommer att ske snabbare.

Område där Skolinspektionen fortsätter utredningen

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Av huvudmannens redovisning, av uppföljningsbesöket och övrigt utredningsmaterial framgår att huvudmannen har vidtagit en rad åtgärder i syfte att förbättra elevernas trygghet vid skolan. Åtgärderna har bland annat bestått av att det har skapats en trygghetsgrupp vid skolan där både personal- och elevrepresentanter ingår. I trygghetsgruppen diskuteras språkbruk, läget i klassrummet, tryggheten i korridorerna, klimatet på skolgården, rasistiska tillmälen och integrationen av nyanlända elever. Enligt huvudmannens redovisning har elevernas språkbruk och integrationen av nyanlända elever varit prioriterade frågor vid Arbråskolan under höstterminen 2019. En annan åtgärd är att elever har varit delaktiga i att utarbeta de regler och rutiner som ska gälla på skolan. Det finns numera en åtgärdstrappa som tydligt visar på vilka åtgärder som ska vidtas vid olika händelser och vem som är ansvarig för dem. I samband med läsårets start genomfördes fokusdagar där bland annat skolans regler och rutiner samt värdegrundsfrågor togs upp med eleverna i årskurs 6-9. Ett arbete med att erbjuda olika rastaktiviteter är inlett och antalet vuxna i idrottslokaler och omklädningsrum har ökat jämfört med tidigare.

Enligt uppgift från huvudmannen och av intervjuer med lärare och elever framgår att situationen rörande tryggheten blivit bättre på skolan även om det fortsatt finns vissa problem med elevers språkbruk och att det kan uppstå bråk vid området kring den så kallade "multiarenan".

Skolinspektionen bedömer utifrån ovanstående att huvudmannen vidtagit åtgärder i enlighet med föreläggandet men att det finns skäl för Skolinspektionen att fortsätta utredningen avseende arbetet med trygghet. Detta för att kunna bedöma effekterna av det pågående arbetet och de åtgärder som hittills vidtagits för att komma tillrätta med problemen gällande trygghet. Bollnäs kommun ska därför senast i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder rörande övriga bedömningsområden i detta beslut även redovisa hur arbetet med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet har fortskridit.

Avhjälpta brister i verksamheten

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Bollnäs kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

Motivering

Skolinspektionen bedömer att bristerna avseende bedömningsområdet *Extra anpassningar och särskilt stöd* är avhjälpna.

Av den skriftliga redovisningen och det uppföljningsbesök som Skolinspektionen genomfört i verksamheten framkommer att huvudmannen har vidtagit ett flertal åtgärder för att rätta till påtalade brister.

Av redovisningen och av intervjuer vid uppföljningsbesöket framkommer att elevers behov av särskilt stöd numera utreds skyndsamt. Rektorn har implementerat en ny rutin för arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd på skolan. Rektorn har även tydliggjort att om en elev trots extra anpassningar riskerar att inte nå kunskapskraven så ska det anmälas till rektorn och specialpedagogen startar en utredning av elevens behov av särskilt stöd. Enligt rutinen ska utredningen påbörjas senast en vecka efter att anmälan har inkommit. Flera lärare uppger i intervjuer att den nya rutinen gör att de numera känner sig trygga i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Enligt lärarna beror det på att de vet vad de ska göra när de upplever att de extra anpassningar de genomför inte får avsedd effekt. Rektorn har även avsatt tider i skolans konferensschema för att lärarna ska ha möjlighet att samverka kring arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd. Elevhälsan uppger i intervju att de sedan några månader tillbaka även genomför frånvaroutredningar. Av Skolinspektionens utredning framgår vidare att en utredning om en elevs eventuella behov av särskilt stöd startas upp inom en vecka från det att anmälan inkommit till rektorn. I de fall det är en mindre omfattande utredning där enbart personal vid skolan deltar tar det cirka fjorton dagar att genomföra en utredning.

På Skolinspektionens vägnar

X Elisabeth Wikén

Elisabeth Wikén

Avdelningschef

Signerat av: Elisabeth Wikén

X Maud Karlström

Maud Karlström

Föredragande

Signerat av: Maud Karlström

I ärendets slutgiltiga handläggning har även avdelningsjurist Jonas Hedström samt utredaren Ginger Zakrisson medverkat.